

10. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 2 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.10.1.1 · İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Akıl için uygun bir örnek yazar (ör. bir problemi çözmek; düzenli bir yapının bir yaparı olduğu sonucuna varmak).	4
a)	Vahiy için uygun bir özellik yazar (ör. Allah'tan gelen kesin ve doğru bilgidir; duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi verir; doğru anlaşılması için akıl gerekir).	4
b)	Duyuların veri sağladığını, aklın bu verileri değerlendirdiğini belirtir.	4
b)	Vahyin, duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi verdiğini ve aklın vahyi anlamada kullanıldığını belirterek tamamlayıcılığı açıklar.	3

a) Örnek cevap: Akıl örneği: Bir matematik problemini akıl yürüterek çözmek. Vahiy özelliği: Allah'tan gelen kesin bilgidir; duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi verir.

b) Örnek cevap: Duyular dış dünyadan bilgi toplar; akıl bu bilgileri karşılaştırıp sonuç çıkarır. Vahiy ise ahiret gibi duyuların ve aklın tek başına ulaşamadığı konularda bilgi verir; vahyi anlamak için de akıl gerekir. Böylece üç kaynak birbirini tamamlar.

Sık hatalar: Vahyin sınırı olarak "bilimsel değildir" gibi yanlış bir ifade yazmak; Kaynakları ayrı ayrı anlatıp tamamlayıcılık ilişkisini kurmamak

2. DKAB.10.1.1 · İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	1. adımda duyuları (gözlem), 2. adımda akı (karşılaştırma, çıkarım) kullandığını belirtir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
a)	3. adımda güvenilir kaynağı/doğru haberi (bilimsel bilgi; "akılla karşılaştırma" diyen gerekçeli cevap da kabul edilir), 4. adımda vahyi kullandığını belirtir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
b)	Zeynep'in bilgi kaynaklarını birbirine karşıt değil tamamlayıcı olarak kullandığını belirtir.	4
b)	Gözlem ve aklın evrendeki düzeni anlamasını, vahyin ise bu düzenin anlamını ve kaynağını göstermesini örnek üzerinden açıklar.	3

a) Örnek cevap: 1: duyular (gözlem). 2: akıl (karşılaştırma ve çıkarım). 3: güvenilir kaynak (doğru haber). 4: vahiy.

b) Örnek cevap: Zeynep bilgi kaynaklarını birbirine karşıt görmemiş, birlikte kullanmıştır. Gözlem ve akıyla Ay'ın şeklinin düzenli değiştiğini anlamış, güvenilir kaynakla bunu doğrulamış, vahiyle de bu düzenin Allah'ın takdiri olduğunu kavramıştır. İslam da bilgi kaynaklarının birbirini tamamlayacak biçimde kullanılmasını önemser.

Sık hatalar: 3. adımı vahiy saymak; Değerlendirmede kaynakların tamamlayıcılığını vurgulamamak

3. DKAB.10.1.2 · Allah-âlem ilişkisini müşahade edebilme · kolay

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Allah'ın âlemdeki her işi düzenleyip yürüttüğünü (yönettiğini) belirtir.	5
a)	İkinci bir yönü belirtir (ör. tasarrufunun sürekli olması; güneşi ve ayı buyruğu altına alması; hükümleri; göklerde ve yerdekilerin her şeyi O'ndan istemesi, yani her şeyin O'na muhtaç olması).	5
b)	Doğadaki sürekli yenilenmeyi (doğum, büyüme, mevsimler, yağmur vb.) Allah'ın her an devam eden yaratma ve yönetmesiyle ilişkilendirir.	5

a) Örnek cevap: Allah âlemdeki her işi düzenler ve yürütür; güneşi ve ayı buyruğu altına almıştır. Bu düzenleme ve yönetme sürekli devam eder.

b) Örnek cevap: Her gün yeni canlılar doğar, tohumlar filizlenir, yağmur yağar, mevsimler değişir. Bunların hepsi Allah'ın âlemi yaratıp bırakmadığını, her an yönetmeye devam ettiğini gösterir.

Sık hatalar: Yalnızca "Allah âlemi yarattı" yazmak; Örneği süreklilik vurgusuyla ilişkilendirmemek

4. DKAB.10.1.2 · Allah-âlem ilişkisini müşahade edebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	Aybüke'nin görüşünün doğru olmadığını belirtir.	4
	Ayetlere dayanarak her şeyin bir ölçüye göre yaratıldığını, yasaların kaynağının Allah olduğunu belirtir.	4
	Yasaların kendi kendine var olamayacağını ve işleyemeyeceğini, sürekliliklerinin de Allah'ın iradesine bağlı olduğunu açıklar.	4
	Bilimin yasaları yaratmadığını, var olanı keşfettiğini belirtir.	4
	Doğa yasalarının Allah'ın âlemdeki işleyiş tarzı olduğu sonucuna tutarlı biçimde ulaşır.	4

Örnek cevap: Aybüke'nin görüşü doğru değildir. Ayetlerde Allah'ın her şeyi bir ölçü ve dengede yarattığı bildirilir. Doğa yasaları bu ölçünün kendisidir; bir yasa kendi kendine var olamaz ve kendi kendine işleyemez. Bilim insanları yasaları yaratmaz, var olanı keşfeder. Yasaların her yerde ve her zaman aynı biçimde sürmesi de Allah'ın âlemi her an yönettiğini gösterir. Bu yüzden doğa yasaları Allah'a ihtiyacı ortadan kaldırmaz; Allah'ın âlemdeki işleyiş tarzıdır.

Sık hatalar: Bilimi küçümseyen bir dil kullanmak; Yasaların kaynağı ile keşfedilmesi arasındaki farkı belirtmemek

5. DKAB.10.1.3 · İsrâ suresinin 36 ve Mülk suresinin 23. ayetlerinin mesajlarını anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Hilal'in doğruluğunu bilmediği bir haberi araştırmadan paylaşarak İsrâ 36'daki ilkeye aykırı davrandığını belirtir.	5
a)	Kulak, göz ve kalp nimetlerini doğruyu araştırmak için kullanmamanın Mülk 23'teki şükür mesajıyla bağdaşmadığını açıklar.	5
b)	Ayetin "kesin bilgi sahibi olmadığı şeyin peşine düşme" diye başladığını, kalbin sorumlu olmasının duyguya göre değil bilgiye dayanarak davranmayı gerektirdiğini belirterek hatayı gösterir.	5
b)	Ayetin bütününe ve bağlamına, birden fazla meale ve tefsire bakmanın tek bir kelimeye takılmayı ve yanlış yorumu önlediğini açıklar.	5

a) Örnek cevap: Hilal, doğruluğunu bilmediği bir haberi araştırmadan paylaşmıştır. Oysa İsrâ suresi 36. ayet, hakkında kesin bilgimiz olmayan şeyin peşine düşmememizi, çünkü kulak, göz ve kalbin sorumlu olduğunu bildirir. Mülk suresi 23. ayet de bu duyuların Allah'ın nimeti olduğunu hatırlatır; bu nimetlere şükür, onları doğruyu araştırmak için kullanmaktır.

b) Örnek cevap: Hilal ayetin yalnızca "kalp sorumludur" kısmına takılmıştır. Oysa ayet "Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığı şeyin peşine düşme" diye başlar; kalbin sorumlu olması, duyguya göre değil bilgiye dayanarak davranmayı gerektirir. Kur'an Yolu mealindeki "bilgin olmayan şeyin ardına düşme" ifadesi de aynı vurguyu yapar. Ayetin bütününe ve bağlamına bakmak, birden fazla meal ve tefsiri karşılaştırmak tek bir kelimeye takılıp yanlış yorum yapmayı önler.

Sık hatalar: Hilal'in davranışını yalnızca "yanlış" diye nitelemek, ayetlerle gerekçelendirmemek; Meal karşılaştırmının yararını somut duruma bağlamamak

6. DKAB.10.2.1 · Allah'ın (c; c) varlığının delillerini müşahade edebilme · kolay

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Deve, gök, dağlar ve yeryüzünü yazar (en az üçü).	5
b)	Düzen ve amaç (ya da yaratılış) delilini belirtir.	5
b)	Seçtiği delile uygun gerekçe yazar (düzen ve amaç: ayetlerdeki "nasıl yaratılmış/yükseltilmiş/dikilmiş/yayılmış" sorularının ölçülü yaratılışa dikkat çekmesi; yaratılış: bu varlıkların sonradan var edilmiş olup bir yaratıcıya muhtaç olması).	5

a) Örnek cevap: Deve, gök, dağlar ve yeryüzü.

b) Örnek cevap: Düzen ve amaç delili. Ayetler devenin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine bakmaya çağırır. Bu varlıklardaki ölçülü ve amaca uygun yaratılış, bilgi ve kudret sahibi bir yaratıcının varlığını gösterir.

Sık hatalar: Delili adlandırıp ayetle gerekçelendirmemek; Varlıkların yalnızca birini yazmak